

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΚΑΘΕ

ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΓΕΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10

ΞΕΝΩΤΕΡΙΚΟΥ Φρ. Χρ. 10

Τιμή Φύλλου

10 Λεπτά 10

ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΣΡΩΝ  
—ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΒΕΡΩΝ.



ΕΤΟΣ Α΄.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 16 Νοεμβρίου 1903

ΓΡΑΦΕΙΑ : Όδου Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 70

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩΝΙΚΗ ΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

## ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ ΚΙ ΑΡΒΑΝΙΤΕΣ

Εκεί που το Έθνος βαθιοκοιμότανε τακωμένο από της σκλαβιάς τα φαρμάκια, ξεπροβάλαν άξαφνα δυο σημαντικά στοιχεία και το μαγνίσαν: ο Φαναριωτισμός κι ο Άρβαντισμός. Είχαμε και μερικά άλλα στοιχεία, που σάλευαν κι αυτά κάπως, και μπαινόβγαιναν και γλωσσοκοπούσανε σά γιοιούλες κοντά στον άρρωστο. Είχαμε να πούμε τους ανθρώπους της πένας και του καλαμριου, που μέρα νύχτα πολεμούσανε να το μπλαστρώσουν το Έθνος με Γραμματικές, με Συνταχικά, και με Φιλοσοφίες. Οι καθαυτό δουλεντάδες όμως, — εκείνοι που έφτειναν την ιστορία μας όχι με κοντύλια και με χαρτιά, παρά μενέργια και με καμώματα, που δημιούργησαν τη νέα εθνική μας μορφή κι έδωσαν το νέο εθνικό μας χρωματισμό, εΐταν, καθώς είπαμε, οι άνθρωποι της γούνας και της κάπας: της πολιτικής και της πιστόλας: της ραδιουργίας και του πολέμου. Οι Φαναριώτες κι οι Άρβανίτες.

Και ποιαού λαού ιστορία δε γίνεται με τέτοιους; Και σε ποιά γραμμένα χρονικά μέσα βρισκεις άλλο, παρά τα δυο αιώνια αυτά στοιχεία, της πολιτικής και του σπαδιο, να γοργοσαλεύουνε και νάνεβοκατεβαίνουμε σά σαΐτες, και να φαίνουν τη μοΐρα του τόπου τους;

Κι όμως στη δική μας ιστορία υπάρχει κάποια διαφορά. Ήξαιτίας της πολύχρονης σκλαβιάς δούλευαν οι δυο αυτές μηχανές στα δικά μας μέρη με άσυνήθιστους τρόπους. Ο πολιτικός ο Φαναριώτης δεν έβγαζε τις φίνες ποηριές του για καλό των πατριωτών του, παρά για καλό του έχτρού των πατριωτών του. Αδτός την έπλαθε την ιστορική μας ζύμη χωρίς να το θέλη, και χωρίς μήτε να το καλοξέρη. Τα γνωστά ψεγάδια του, αφίνουμε που εΐναι κοινά ψεγάδια όλων των πολιτικών εκείνης της εποχής, μα δεν εΐναι τίποτε μπροστά σ' αυτό το φαρμάκι που έχυνε γενεές άλάκρες μέσα στο εθνικό αίμα, να δουλεύη για κακό της πατρίδας του, αν περνούσε ποιές από το νοϋ του πατρίδα!

Μ' άλλους λόγους, ή κλωστή που ξετύλαγε ή σαΐτα του, Φαναριώτη άπάνω στο εθνικό το παννί,

## Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ „ΝΟΥΜΑ“



ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

φαίνεται από την άνάποδη. Μας εμειναν έτσι κάμποσα όχι κολακευτικά σημάδια που μόλις φαίνονται από την καλή μας μεριά, και Κύριος οΐδε πόσους χρόνους θα μās μείνουν ακόμα. Ήπειδή εΐτανε μεγάλη και πολυξάπλωτη ή Φαναριώτικη ή φυλή. Δεν εΐτανε μονάχα ο μεγαλονόματος που κράταγε τα χρυσά κλειδιά της παντοδύναμης Ηρότας. Τραβούσε μύριους άλλους κατόπι του, που με τα πιά ταπεινά και τα πιά άναξιοπρεπεα τεράτσια άγωνίζονταν να πιαστούν από το μανίκι της πολύτιμης γούνας του.

Ας ξεθούμε τώρα σΐ άλλο ιστορικό μας στοιχείο, τάρβανίτικο.

Άνάγκη δεν εΐναι να εΐπωθΐ εδώ τί λογής, πότε με τΐνα περιστατικό πότε με τΐλλο, ή Άρβανιτιά μās εΐχε πλημμυρισμένο τον τόπο από την άρχή του δέκατου όγδοου αΐωνα, και πριν ακόμα.

Μωριάς, Αιτική, Βοιωτία, Ήπειρο, Εΐβροια, Σπέτες, Ύδρα, — και ποιά μας γωνιά δεν τους παράλαβε και δεν τους έθρεψε! Δες και κάποια μαγική δύναμη τους τράβαγε τους άντρες εκείνους κατά τα μέρη που τΐχαν καταπλημμυρίσει οι προγόνοι τους και σε πολυ άρχαιότερους χρόνους. Δες κι ή καλή μας μοΐρα τους έφερε, να μās διδάξουν και πάλε τί θα πΐ άντρειωσύνη συνόμα κι άντρωσύνη.

Μόλις κατέβηκαν, κι άρχισαν να μās ξανασιαι-

νουν. Τΐ μάγεψε τη ρωμαΐκη ψυχή ή λερή φουστανέλλα τους, κι ή άργυρόχουσή τους μαχαΐρα. Κάποια άδωρήτη φωτιά κρατούσε το σιβαρό τους χέρι, που άναψε μέσα στη ρωμοσύνη απ' άκρη σ' άκρη. Από τη στιγμή εκείνη εΐταν πια αδύνατο να μείνη το Έθνος άπραγο, άκίνητο και σάπιο σαν άρρωσιάρικος βάλτος. Άρχισε άμέσως να χύνεται και να παίρνη μαζί του πέτρες και ξύλα, να χαλνάη και σύγκαιρα να ποΐζη, μα βογκώντας και ξεκουφάροντας τους τρομαγμένους Παπάδες, μιά παΐζοντας και μουρμουρίζοντας κοντά στη σούβλα τΐθανάτα του τραγούδιου

Δεν το ξεχνούμε πΐς πάμπολλοι Άρβανίτες κατέβαιναν τότες και δούλευαν κι αυτοί από την έχτρική τη μεριά, σαν τους Φαναριώτες. Μα, άφησε που δεν εΐταν όλοι τους, άφησε που ένα Σούλι μονάχα έσωσε νάντιζυγΐση όλα τάρβανίτικά μας παθήματα, άφησε που ή Ύδρα κι οι Σπέτες θα μās έμνησκαν καθαρό κέρδος στο άντιζύγισμα, εΐχαν πάντα οι Άρβανίτες κάτω άντρίκιο συνόμα και πραχτικό στο χαρακτήρα τους, που και σά δεν το θέλανε, μās ευεργετούσε και μās έπλαθε το δικό μας το χαρακτήρα. Αν εΐχανε και σοστήματα κλέφτικα ή και ψεύτικα, τί σημαΐνει; Όλοι οι παρόμοιοι λαοΐ, σε παρόμοια περιστατικά και σε παρόμοιους καιρούς, κλέφτες και ψεύτες σταθήκανε. Οι βορεινοΐ που κατέβαιναν και πλημμυρίζανε σΐα παλιά την Εΐρώπη, οι Γόθοι οι δικοΐ μας, και πολυ άρχΐτερα ακόμα οι πρόγονοΐ μας εκείνοι που τόσο νόστιμα τους περιγράφει ο Θουκυδΐδης στην άρχή της ιστορίας του, τί άλλο ήξεραν παρά ληστεΐα; Κι όμως τί θα γίνονταν οι τόποι που πλημμυρίσανε, δίχως τάντρίκιο τους αίμα!

Τα ληστρικά ψεγάδια του Άρβανίτη εΐταν άντρίκια. Όλα του άντρίκια εΐταν του Άρβανίτη. Όταν αδτός στεκότανε στον περιγυρο του πύργου του άρματωμένος, και με το τσιμπούκι στο στόμα τΐραγε δλόγυρα, να μαντέψη τί του σκάρωνε ο γείτονας του έχτρος ή φίλος, ήξερε τί ήθελε, κι ήξερε πΐς να το κάμη αυτό που ήθελε:

Σας ξερωτΐ τώρα, πΐς α δε κατέβαινε ο θεόσταλιος Άρβανίτης να μās άνοιξη τα μάτια και να μās ξετινάξη τη μούχλα, πΐς μπορούσαμε να ελπΐσουμε ξαναγέννηση με μιάν άρχαΐα γραμματική και με τα φαναριώτικα τα τεράτσια; Γελούο και να το συλλογισΐης μονάχα.

Κι ως τόσο, πόση εγνωμοσύνη του δείξαμε ως την ΐρα του άδελφικΐου μας αυτού λαοΐ! Του βα-

φτίσαμε τη σιολή του Έλληνα, κι αυτό είναι το μόνο σπολλάτη μας. Χρόνους και χρόνους μπορούσαμε να του απλώσουμε χέρι αγάπης, και να ακολουθήσουμε μαζί του το έργο που μαζί του άρχισαμε. Μά το σκούληκι της παλιάς της σαπίλλας δεν μπόρεσε δόλοτελα να το ξελοθρέψη μήτε ο Άρβανίτης. Αυτό είναι δουλειά του Καιρού Στο μεταξύ, κάμποση παρηγοριά μας είναι να βλέπουμε πως την έχουμε μέσα μας τη μαγιά του, που είναι κι αυτή ζήτημα καιρού να δουλέψη και να μας βγάλη γερό και βαρβάτο έθνος στον κόσμο.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

### ΑΠΟ ΕΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αφιερώνεται στους γλωσσολόγους των κυριών άρθρων των εφημερίδων μας.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Marburg κ. A. Thumb δημοσιεύει στην Deutsche Literaturzeitung της 17 του Οκτώβρη μια κρίση πολύ επαινετική φυσικά, του γνωστού μας συγγραμματος του Krumbacher για τη γλώσσα μας. Από το άρθρο του κ. Thumb παίρνουμε το ακόλουθο απόσπασμα:

Οι λόγοι που υποστηρίζουν τη δημοτική γλώσσα και καταδικάζουν τη γραπτή για έναν άνθρωπο της δυτικής Ευρώπης είναι πράγματα που έννοσονται μονάχα τους. Έπειδή όμως οι περισσότεροι Έλληνες δεν έννοσούν, ή δε θέλουν να έννοσούν εκείνα που μας διδάσκει ή ιστορία της φιλολογίας και ή ιστορία των γλωσσών, γίνεται ανάγκη να τους θυμίζη κανείς κ'τι μεγάλες κληθείες, που στη δυτική Ευρώπη από αιώνες τώρα έχουν περάση και στην εφαρμογή.

Το σύγγραμμα του Krumbacher φαίνεται πως και στην Ελλάδα βαθείαν κίσθηση έκαμε, μολονότι οι αντίπαλοι της δημοτικής κατά το παρόν δε θα μεταπεισθούν βέβαια. Βρίσκουν ανάρμοστο πράγμα να τολμά ένας ξένος να ανάκατώνεται στο γλωσσικό ζήτημα. Προσβάλλονται στο φιλότιμο, και το αίσθημα αυτό ακριβώς προδίδει την αδυναμία τους. Διαμφισβητούν στον ξένο το δικαίωμα και την ικανότητα να εκφράζεται άπάνω σ' ένα ζήτημα τόσο ζωτικό, ενφ' μολαταύτα απ' τ' άλλο μέ-

ρος σ' όλους σχεδόν τους κλάδους της ζωής, στην πολιτική, στην επιστήμη, στην τέχνη απ' αυτούς τους κακούς ξένους κρέμονται...

Οι Έλληνες έχουν καθιερώσει για τη γλώσσα μια αρχή που μέσα στην Ευρώπη μόνο οι Τούρκοι έχουν όμοια. Και όμως σ' ένα πράγμα οι Έλληνες συμφωνούν μαζί μας, ότι στην Ευρώπη το μέλλον δεν ανήκει στους Τούρκους. Αλλά κ' εκείνοι που έχουν αληθινό ενδιαφέρον για τον ελληνικό λαό και έχουν την πεποίθηση πως μέσα του κρύβει ένα γερό πυρήνα που μπορεί να αναπτυχθή, με πόνο βλέπουν αυτόν το λαό να τραβή από έναν δρόμο που γεννά φόβους για το μέλλον του.

Αν οι Έλληνες δε θέλουν να είναι άλλο παρόν απόγονοι, χωρίς δική τους ύπαρξη και παραγωγή, τότε το μέλλον στα Βαλκάνια ανήκει στους Σλαύους. Όποιος αναγνωρίζει στους Έλληνες το δικαίωμα να υπάρχουν μόνο διότι είναι απόγονοι, όπως ο Wilamowitz, αυτός βέβαια πρέπει να τους συμβουλεύη «στη γραπτή τους γλώσσα να είναι πολύ συντηρητικοί». Είναι όμως για να θυμαζή κανείς, πως Έλληνες (όπως ο Χατζιδάκις, Wochenschrift f. klass. Philologie 1903, 919 ff.) έπλησαν τη γνώμη αυτή, μολονότι ή δικαιολόγησή της είναι τόσο λίγο κολακευτική γι' αυτούς, και την έχρησιμοποίησαν για να υπερασπίσουν την καθαρρεύουσα. Εκείνος όμως που κρίνει τους Έλληνες ευνούκωτερα, επιθυμεί να τους βλέπη όχι μόνον ως απόγονους, αλλά και ως νέο λαό χωμένο μέσα στον παγκόσμιο συναγωνισμό.

Οι όπαδοί της μικρής ακόμη αλλά βαθυστόχαστης μερίδας, που από 20 τώρα χρόνια πολεμά την επίσημη γραπτή γλώσσα, αναγνωρίζουν τί κινδύνους κρύβει για τη σχολική μόρφωση καθώς και για την παραγωγική εργασία ή τεχνητή αυτή έξωτερική μορφή της γλώσσας, που σκοτώνει την ιδέα. Ο κ. Krumbacher, με το να έρθη βοηθός με το αδιαφιλονίκητο κύρος του σ' αυτόν τον άγωνα της λαϊκής γλώσσας, έπροσφερε μια μεγάλη υπηρεσία, αν και κατά το παρόν μόνο από μια μικρή μειώση φεία έχει ν' ακούση το εύχαριστώ. Συγχρόνως όμως, με το έξοχο σύγγραμά του, που συνδυάζει λεκτική δύναμη με βαθεία σοφία, έπλούτισε τη γλωσσική και φιλολογική βιβλιοθήκη της νεώτερης Ελλάδας με μια πολύτιμη συμβολή.

Στ.

### ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΡΡΟΥ

Παννί βρωμά !  
 Ένας γλωσσολόγος ή πού μ'ε τιμά  
 Και στην Ευρώπη και στην Κίνα και στον Παναμά  
 Και στο Βερολίνο θα βγάλη λόγο, μά,  
 Κάποιος εκεί, άπιστος σαν το Θωμά,  
 Του γράφει πως κάλλιο να τον κάμη παστουρμά  
 Το λόγο του, και μη του κάκου πολεμά  
 Να κάμη τον Κρουμπάχερο κερμά.  
 Λοιπόν αυτός ο φίλος τ'ά σιμά  
 Απ' την Ευρώπη, λέει, να τ'ά μάθη προτιμά  
 Κ' έτσι, απ' εκεί πρώτη φορά γιαμά  
 Έμαθε πως υπάχει και το φύλλο του «Νουμά»!  
 ΦΤΩΧΟΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

### ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Δεν ξέρεις, καημένη, είπε ή 'Ελένη, τί φοβερό δυστύχημα ! Η Φρόσω έχασε τον άντρα της.  
 — Τι λές ; είπε ή Σοφία, και τον αγαπούσε τόσο πολύ ! Θα τρέξω να την παρηγορήσω...  
 — Όχι, μην πάς, είναι άπαρηγορήτη. Δε θέλει να δει ψυχή.  
 — Μά τί ; κανέναν, κανέναν ;  
 — Κανέναν... έξόν τη μόδιση της.

Το κεφάλι που γάνουσε μερικά κορίτσα, συχνά βρίσκει-  
 τα σε κάποιον ξένον όμο άκουμπισμένο.

Στην Αμερική βάλανε μερικούς πετεινούς να παρα-  
 θούν ποιάς θα φωνάζει περισσότερες φορές. Ο νικητής  
 λάλησε 52 φορές σε 17 λεπτά, ο δεύτερος 42 φορές, κι  
 ο τρίτος 33.

— Δεν υπάχει τίποτα στον κόσμο σαν την ύπομονη,  
 είπε ή δασκάλα. Κοιτάξτε αυτή τη ζουγραφιά με τον  
 ψαρά που ψαρεύει. Βλέπετε τί ύπομονη ! Στο τέλος πιάνει  
 το ψάρι με την ύπομονη... 'Ελένη, δε φαίνεσαι να  
 προσέχεις. Άκουσε τί είπα ;  
 — Μάλιστα, κυρία Φρόσω...  
 — Τι είπα λοιπόν ; Πώς πιάνει ο ψαράς τ'ά ψάρια ;  
 — Με το δόλωμα, κυρία Φρόσω.

Η κυρία. Καημένα, δός μου καμιά εφημερίδα να  
 κοιτάξω  
 Ο κύριος. Όρίστε ο «Νουμάς».  
 Η κυρία. Ούφ, άνοστος που είναι κι αυτός !  
 Ο κύριος. Μά είναι, λένε, γεμάτος σκάνδαλα.  
 Η κυρία. Μάλιστα. Φιλολογικά όμως.  
 Ο κ. Νόστιμος. Έδιάβασες την «Τριτέβηνη» ;

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

2

ΣΠΥΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

### Ο ΠΕΡΙΑΛΓΗΣ ΚΛΕΩΝ

«Ας τ'ά θαυμάσουμ' όλα, για να μη χασομεράμε γυ-  
 ρεύοντας το θαυμαστότερο.

Κι ας θαυμάσουμ' ακόμα και τη σταθερότητα του κ. Ραγκαβή στις ιδέες του και στην περιφρόνηση της εύφω-  
 νίας, περιφρόνηση που δείχνει σε κάθε στίχο των 'Αλ-  
 γέων. Κι αλήθεια, τ' α' Αλγη του εν' ένας πόλεμος  
 εναντίο στην εύφωνία και στη μουσική. Κυνηγάει ο ποι-  
 ητής — και το πετυχαίνει — τη χασμωδία, και το παίρισμα  
 δύσκολοπρόφερτων και κακόηχων φτάγγων. Και σου σκα-  
 ρώνει κ'τι στίχους ! Στην «Απόκρυσιν» π. χ. ξεχωρίζει  
 για την κακφωνία του ο στίχος.

Του Βάχχου έρρει ο ζωμός ζωρός ο ζωοδότης.

Αλλά το ακόλουθο τετράστιχο θα σ'ά δώσει να κατα-

λάβετε πόσο άποφεύγει την εύφωνία ο ποιητής. Οι δαιμόνιοι  
 αυτοί στίχοι βρίσκονται στο ποίημα «Τό δαιμόνιον».

Ψυχή μου είπον πτωχή ψυχή  
 προς τί άείποτε τεθλιμμένη  
 εν σοί τις νόσος ίόν έχχει ;  
 δοιμό τι άλλος άπαύστως στένει ; (φρτσστ)

Για να λέμε όμως και την αλήθεια, δεν μπορώ να σ'άς  
 βεβαιώσω πως δεν υπάρχουσε στ' Αλγη κι άλλοι στίχοι  
 πιό δαιμόνιοι.

Απόυ συμφωνήσαμε να λέμε την αλήθεια, σωστό και  
 δικιο είναι να παρατηρήσουμ' ότι δεν ανήκει μόνο στον κ.  
 Κλ. Ραγκαβήν ή τιμή για την περιφρόνηση και την άπο-  
 φυγή της εύφωνίας και της μουσικής. Όλοι της περα-  
 ρισμένης γενεάς οι ποιηται οι καθαρογράφοι την ίδια πε-  
 ρισφρόνηση έδειξαν στις δυό αυτές κυρίες. Ποίησι γι' αυτούς  
 έσήμαινε βρεόντες στίχοι, κουδουιστική όμοιοκαταληξία,  
 και γλώσσα ύψηλή και καθαρά, και άρχαιοπρεπη. Ξέ-  
 χασα κι εν άλλο. Το σεβασμό τους προς τον πάτερ 'Αλ-  
 κουίνο πούλεγε πως ο σκοπός της γλώσσας είναι «να χτυ-  
 πάει τον άέρα». Και το σεβασμό τους τον έδειχναν όχι με  
 λόγια, μόνο μ' έργα, δηλ. με λόγια χωρίς νόημα.

Και τ' Αλγη του κ. Ραγκαβή χαρακτηρίζει στιχουρ-  
 γία όρουσα και όμοιοκαταληξίας αφάνταστος πλούτος.

Όρίστε ένα εκατομμύριον όμοιοκαταληξίας.

Έρρίγησα έξ ήδονής ως έραστής ριγά ΤΙΣ

και πρό έμουδέηστραψαν χαρμόσυνοι πυρσοί.

Και ήνοιξα τους όφθαλμούς· ούδ' ήτο χίμαιρά τις.  
 Σύ επ' έμού, σύ έκλινες, αγάπη μου χουσή.  
 (δναρ και ύπαρ).

Να κι άλλοι βρεόντες στίχοι με μονότονο κύλημα.

Ηδύ στομάτιον  
 ρόθον Βεγγάλης  
 Η της άγκάλης  
 Θερμή χιών.  
 Ο μόνος πλούτος μου  
 Και όμως Κρείτος  
 Έπλάσθη, ίδος  
 Και των θεών.

Θέλετε κι άλλους σ' άλλοιώτικον ήχο ; Άμέσως. Τέσ-  
 σερες στίχοι από την αρχή του «Οίμοι» με γοργό ρυθμό.  
 Τά όνειρα του έαρος, φανέντος του χειμώνας  
 άπλούσι τ'ά λευκά πετρά  
 το πάν ναρκούται και περά  
 και μένει μέλας θάνατος εν τη καρδία μόνος

κ' οι κόρακες οι κρώζοντες κρά, κρά, κρά, κρά, κρά κρά.  
 Οι τέσσερεις αυτοί πρότυποι στίχοι μου θύμισαν ένα  
 μικρό ποιηματάκι που λέει κι αυτό για τ'ά όνειρα της  
 νιότης. Το ποιηματάκι αυτό είναι γραμμένο στ' γλώσσα  
 «την άποτελεσματωθείσαν εκ της Τουρκοκρατίας» την πλήρη  
 ρύπων, την βνάουσον και χυδαίαν».

βλέπε πρόλογο 'Αλγέων.